

تأثیر میزان استفاده از فناوری IT,ICT در بهبود فرایند آموزشی درس قرآن دوره‌ی ابتدایی^۱

حسین خدري^۲

شراره حبیبی^۳

چکیده:

هدف اساسی از انجام پژوهش حاضر، شناخت و آگاهی از نقش استفاده از فناوری IT,ICT در بهبود فرایند آموزشی درس قرآن در مدارس دوره‌ی ابتدایی بود. به این منظور با توجه به مبانی نظری و پیشینه‌ی پژوهش، سه سؤال در رابطه با مؤلفه‌های مورد مطالعه مطرح و از جامعه‌ی آماری هزار و صد و چهل و شش نفر معلم، سیصد نفر (صد و بیست و نه نفر شهری و صد و هفتاد و یک نفر روستایی) با فرمول کوکران در سطح اطمینان 95% و با میزان دقت 5% به عنوان حجم نمونه با روش نمونه‌گیری تصادفی از بین معلمان دوره‌ی ابتدایی استان گلستان، شهرستان گنبد کاوس انتخاب شدند. برای پاسخ به این سؤال‌ها، از پرسشنامه‌ی محقق ساخته حاوی سی و یک سؤال، شامل: اطلاعات عمومی، سؤالات کمی و سؤالات مربوط به متغیرهای پژوهش بر حسب طیف طبقه‌بندی لیکرت استفاده که برای تعیین روایی^۴، از قضاوت متخصصان و برای تعیین پایایی^۵ یک اجرای آزمایشی بر روی سی نفر از معلمان، از طریق آلفای کرونباخ ضریب برابر 0/87 داده‌های لازم به دست آمد. داده‌ها با استفاده از شیوه‌های آمار توصیفی شامل: محاسبه‌ی فراوانی، فراوانی درصدی، جداول و نمودار و آمار استنباطی شامل: آزمون خی‌دو مورد تجزیه و

1 - مقاله برگرفته از پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن است.

2 - کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی آموزشی، مدرس و سرگروه آموزشی.

3 - عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن.

4 - validity

5 - reliability

تأثیرمیزان استفاده از فناوری IT,ICT در بهبود ...

تحلیل قرار گرفته است. نتایج خوبی دو نشان داد که: بین استفاده از فناوری IT,ICT و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در درس قرآن دوره‌ی ابتدایی رابطه‌ی معنی‌دار وجود دارد. بین استفاده از فناوری IT,ICT و بهبود فرایند آموزشی دانش‌آموزان در درس قرآن دوره‌ی ابتدایی رابطه‌ی معنی‌دار وجود دارد. استفاده از فناوری IT,ICT در صورت مشارکت فعال دانش‌آموزان تأثیر بیشتری در فرایند تدریس قرآن دارد.

کلید واژه :

فناوری، فرایند آموزشی، یادگیری، پیشرفت تحصیلی.

مقدمه:

بر کسی پوشیده نیست که کارکرد روش‌های سنتی تدریس با توجه به پیشرفت روزافزون دانش و فناوری و همراه با رشد تکنولوژی آموزشی، نه تنها مؤثر نخواهد بود بلکه در پاره‌ای موارد باعث به بار آوردن خسارت‌های ذهنی و آموزشی جبران ناپذیری خواهد گردید و در نظام آموزش و پرورش کارآمد که تکیه‌ی اصلی آموزش‌ها بر روی آموزش و پرورش پویا می‌باشد، دسترسی به چنین امری ممکن نخواهد بود مگر با به کارگیری روش‌های جدید و نوین تدریس با تکیه بر فناوری و روش فعال تدریس در جریان یاددهی و یادگیری که به نوعی نیاز اصلی جامعه‌ی امروز می‌باشد (پیری، ۱۳۹۰، ص ۱۱۱). برای ایجاد یادگیری‌های مؤثر، جایی که تکنولوژی در اختیار اهداف یادگیری در مدرسه است، تنها معلمان هستند که در مواقعی حساس مبتنی بر پایه‌ی احتیاجات و شیوه‌های یادگیری دانش‌آموزان، تکنیک‌های IT,ICT را در برنامه‌ریزی تحصیلی به کار می‌برند. شواهد به دست آمده از بررسی‌های تحقیقاتی، نشان از آن دارد که فنون تدریس و نوع تفکر معلمان بر روی به کارگیری فاوا (فناوری اطلاعات و ارتباطات)^۱ و در نتیجه، پیشرفت دانش‌آموزان تأثیر به‌سزایی دارد (آموزگار، ۱۳۹۰، ص ۱۱۱). بر اساس

^۱ - Information and Communication Technolog

آخرین داده‌های رایانه‌ای بانک جهانی در سال ۲۰۰۸ به ازاء هر پنج نفر، یک دستگاه رایانه در کشور سنگاپور وجود داشته است. بیش از هشتاد درصد مدارس اسلونی (که بخشی از اروپاست) به اینترنت دسترسی دارند. دولت آلمان تا سال ۲۰۰۸ بیش از ده هزار مدرسه را به اینترنت متصل کرده است. در ایتالیا پیش از سال ۲۰۰۸ میلادی، پانزده هزار مدرسه از تجهیزات رایانه‌ای و وسایل ارتباط جمعی بهره‌مند شده‌اند (جلالی، ۱۳۸۷). در این راستا این سؤالات پیش می‌آید که؛ استفاده از فناوری در آموزش و پرورش چه نقشی در فرایند تدریس و یادگیری دارد؟ آیا باعث بهبود فرایند آموزش و پرورش می‌شود؟ چگونه باید تدریس کرد؟ چه راه‌هایی باید در پیش گرفت تا دانش‌آموزان به درس علاقه‌مند شوند؟ چرا بعضی معلمان با آن که در کلاس زحمت زیادی می‌کشند، در کار خود موفق نیستند؟ به نظر ونتلینگ^۱ یادگیری عبارت است از تغییر رفتار آموزشی و پرورشی مطلوب در یادگیرندگان بازدهی هر نظام آموزشی و پرورشی بر اساس میزان این تغییر رفتار یا تغییرات رفتار محاسبه و مورد ارزشیابی قرار می‌گیرد. یادگیری مهم تر از یاد دادن است. زیرا یادگیری هدف است و یاد دادن راه رسیدن به هدف (ونتلینگ، ۱۳۸۷، ص ۸). هیلگارد^۲ و مارکوئیز^۳ دو روانشناس صاحب نظر برای یادگیری تعریفی ارائه نموده‌اند که بسیاری از کارشناسان تعلیم و تربیت بر آن صحه گذاشته‌اند، به نظر آنان: «یادگیری عبارتست از فرایند تغییرات نسبتاً پایدار در رفتار بالقوه‌ی فرد، بر اثر تجربه». هوشمند بر این عقیده است که «یادگیری» دارای دو مفهوم «عام» و «خاص» می‌باشد. در مفهوم عام یادگیری عبارتست از: «فرایند ایجاد تغییرات نسبتاً پایدار در رفتار فراگیر بر اثر تجربه، آموزش، تفکر و بصیرت» (هوشمند،

¹ Ventling

² Hilgard

³ Markuoiz

حاضر چهار محیط را در یادگیری مؤثر دانست:

📁 - مدرسه؛ مدرسه رسمی‌ترین نهاد آموزشی و پرورشی در سنین کودکی و نوجوانی است. وظیفه‌ی مدرسه آموزش حداقل‌هایی است که فرد بدون آن‌ها نمی‌تواند به خوبی از عهده‌ی نقش شهروندی و اجتماعی خود برآید.

👤 - خانواده؛ از سپیده دم تاریخ بشر تاکنون، خانواده به عنوان یک نهاد اساسی در نگهداری و تربیت فرزندان، نقش منحصر به فردی ایفا نموده و لذا نمی‌توان تأثیرگذاری آن را در ابعاد شخصیتی، فرهنگی، اجتماعی و اعتقادی بر فرد نادیده گرفت.

👥 - اجتماع؛ اجتماع نظام پیچیده‌ای است که این امکان را فراهم می‌آورد تا افراد تحت تأثیر عوامل مختلف در آن به تعامل با یک دیگر بپردازند، بسیاری از اجتماعات از طریق «اجبار اجتماعی» سعی می‌کنند بر تعاملات افراد تأثیر گذاشته و آن را به گونه‌ای که مطلوب جامعه است شکل دهند. پرورش اجتماعی مطلوب همه‌ی جوامع و صاحب نظران بوده و «آنتونی گیدنز» جامعه شناس معروف انگلیسی آن را این گونه تعریف می‌کند: «اجتماعی شدن فرایندی است که به وسیله‌ی آن، از طریق تماس با انسان‌های دیگر، کودک ناتوان به تدریج به انسانی آگاه، دانا و ماهر در شیوه‌های رفتار ویژه‌ی فرهنگ و محیط معینی تبدیل می‌شود».

🌐 - رسانه‌های جمعی و اینترنت؛ با آن که سه محیط قبلی تأثیر بسزایی در یادگیری فرد دارند، اما محیط چهارم (رسانه‌های جمعی و اینترنت) تفاوتی اساسی با آن‌ها داشته و به همین خاطر می‌تواند نقش مهمی در یادگیری به مفهوم عام ایفا نماید. مدرسه، خانواده و اجتماع، در واقع محیط‌های تأثیرگذار سنتی می‌باشند که از گذشته‌های دور در آموزش افراد نقش داشته‌اند. اما

رسانه‌های جمعی و اینترنت را می‌توان ابزارهای آموزشی مدرن نامید که به تنهایی می‌توانند تعاملات موجود در هر یک از محیط‌های سه گانه قبلی را تحت‌الشعاع قرار داده و حتی تأثیرات آموزشی آن‌ها را ناچیز نموده یا آن را خنثی نمایند. به طوری که امروزه رسانه‌های جمعی با یکه تازی خود می‌توانند صورت فکری و فرهنگی مطلوب برنامه‌ریزان خویش را بر جامعه و حتی فرهیختگان و نخبگان تحمیل نموده آن را گسترش دهند (منادی، ۱۳۹۰، ص ۱۰۰). پیشرفت تحصیلی از نظر عصاره یعنی چنان چه آموخته‌های آموزشی فرد متناسب با توان و استعداد بالقوه‌ی او باشد یا آموخته‌های فرد متناسب با توان و استعداد وی بوده، در یادگیری فاصله‌ای بین توان بالقوه و بالفعل او نباشد، می‌توانیم بگوییم که دانش‌آموز به پیشرفت تحصیلی نائل گردیده است (عصاره، ۱۳۹۰، ص ۱۰۰). از نظر فضلی خانی تعریف فرایند آموزشی عبارت است از ایجاد شرایط یادگیری مطلوب برای فراگیرندگان که از طریق روش‌های فعال تدریس، بهبود فرایند یادگیری که در نهایت منجر به پیشرفت تحصیلی می‌گردد. در تعریف دیگر می‌توان گفت: از زمانی که فردی می‌خواهد چیزی را یاد بگیرد تا زمانی که کاملاً یاد گرفته و می‌تواند آن را بکار ببرد، فرایند یادگیری گویند (فضلی‌خانی، ۱۳۹۰، ص ۱۰۰). از نظر شعبانی روش‌های فعال تدریس، روش‌هایی هستند که در آن یادگیرنده یا فراگیر باید در جریان تدریس فعال باشد به این معنا که فراگیر در فرایند یادگیری خود به صورتی فعال در تمامی فعالیت‌های آموزشی بیش‌بینی شده مشارکت و فعالیت دارد و با توجه به این مطلب، نقش معلم تنها یک هدایت‌گر و راهنمای آموزشی خواهد بود. فراگیر با استفاده از راهنمایی‌های به موقع و مناسب معلم، به صورتی به یادگیری می‌پردازد که در تمامی فعالیت‌های اساسی نقش اساسی ایفا می‌نماید (شعبانی، ۱۳۹۰، ص ۱۰۰). از نظر عبادی فناوری اطلاعات IT از دو قسمت اطلاعات^۱ و

¹ Information

فناوری^۱ تشکیل شده است. فناوری اطلاعات عبارت است از «مجموعه‌ی تکنیک‌ها و ابزارهایی که ما را در ضبط، ذخیره‌سازی، پردازش، بازیابی، انتقال و دریافت اطلاعات یاری می‌رساند.» (عبادی، ۱۳۹۰، ص ۱۳۰). از نظر فردانش تاریخچه‌ی استفاده از فناوری به سه دوره تقسیم می‌شود که عبارت است از: دوره‌ی اول از سال ۱۳۰۰ تا سال ۱۳۵۰، دوره‌ی دوم از سال ۱۳۵۰ تا سال ۱۳۸۰، و دوره‌ی سوم از سال ۱۳۸۰ تا حال (فردانش، ۱۳۹۰، ص ۱۳۰). دوره‌ی اول از نظر رویکرد معرفت‌شناسی به اثبات‌گرایی^۲ و از نظر رویکرد روانشناسی به رفتارگرایی^۳ یا تکنولوژی ابزاری معرفی شده است. دوره‌ی دوم از نظر رویکرد معرفت‌شناسی به تعبیری^۴ و از نظر رویکرد روانشناسی به شناخت‌گرایی^۵ یا تکنولوژی نظام‌ها معرفی شده است. دوره‌ی سوم از نظر رویکرد معرفت‌شناسی به انتقادی^۶ و از نظر رویکرد روانشناسی به ساخت‌گرایی^۷ یا تکنولوژی متفکرانه معرفی شده است (منبع پیشین، ص ۱۳۰). ظریف رضانی، اشرف (۱۳۹۰)، در پژوهشی با عنوان: «شیوه‌های بهره‌گیری از فناوری در تدریس زبان و ادبیات فارسی» در بین ۸ نفر از دبیران متوسطه انجام داد به این نتیجه رسیده است؛ معلمان به دو علت از فناوری در تدریس استفاده نمی‌کنند:

- نداشتن آگاهی از اهمیت و فایده و کاربرد ارزشمند و مؤثر در روش‌های فعال و وسایل آموزشی.

- عادت داشتن به شیوه‌های سنتی روش‌های تدریس که مبتنی بر حافظه و تکرار است.

1 Technology
2 positivism
3 Behaviorism
4 Interpretative
5 Cognitivism
6 Critical
7 Constructivism

صادقیان، عفت (۱۳۹۳)، در پژوهشی با عنوان: «تأثیر رایانه و اینترنت بر کودکان و نوجوانان» به این نتیجه رسیده است؛ امروزه این فناوری نقش مهمی در زندگی کودکان ایفاء می‌کند و این نقش به سرعت در حال افزایش است. به طوری که تعداد کودکان ۳-۴ ساله که رایانه را در منزل استفاده می‌کنند از ۱۰٪ در سال ۱۳۸۵ به ۳۰٪ در سال ۱۳۹۳ صعود کرده است. استفاده از اینترنت نیز از ۱۰٪ به ۳۰٪ در این دوره ۸ ساله افزایش پیدا کرده است. با رعایت نکاتی هنگام استفاده از رایانه می‌توان مطمئن شد که استفاده از رایانه زندگی کودکان را در حال و آینده بهبود می‌بخشد. از آن جایی که رایانه در همه جای زندگی حاضر است، مهم است که بفهمیم چگونه این تکنولوژی می‌تواند رشد و تکامل کودکان را بهبود ببخشد یا منحرف کند. در پژوهشی تحت عنوان: «اثر بخشی الگوهای پیشرفته‌ی تدریس در مقایسه با روش‌های سنتی» توسط سید عقیل در سطح کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی در سال ۱۳۹۳ انجام شده با هدف شناسایی اثربخش و کارآیی روش آموزش سنتی و روش آموزش بدیعه پردازی در پیشرفت تحصیلی علوم تجربی که نتیجه‌ی این پژوهش نشان داده است؛ روش تدریس بدیعه پردازی در مقایسه با آموزش سنتی موجب افزایش پیشرفت تحصیلی می‌شود. در پژوهشی که توسط بروان^۱، لوایز^۲ و هارکلرود^۳ در سال ۱۳۹۳ تحت عنوان: «اصول انتخاب رسانه‌های آموزشی» انجام شد یافته‌های زیر را دنبال داشته است:

- هیچ رسانه یا تجربه‌ای به تنهایی برای یادگیر بهترین نمی‌باشد.
- در موقع انتخاب رسانه باید از هماهنگی با هدف‌های آموزشی اطمینان یافت.
- برای استفاده مؤثر از یک رسانه باید مهارت لازم برای کار با آن را داشت.
- هر رسانه‌ی آموزشی برای هدف رفتاری خاصی مناسب‌تر می‌باشد.

- اگر یک رسانه در محیط آموزشی ضعیفی استفاده شود ممکن است نتیجه خوبی ندهد.

ریچاردز^۱ و راجرز^۲ (Richardz¹ & Rajerz²)، در پژوهشی با عنوان: «مقایسه‌ی سیستم آموزشی سنتی و نوین» در بین نفر از معلمان، به این نتیجه رسیده است؛ در یک سیستم آموزشی سنتی، قدرت یک معلم، همواره در روش تدریس او، متجلی است. به عبارت روشن‌تر و با عنایت به دیدگاه‌های سنتی آموزش و تعیین جایگاه معلم، تعلیم و تربیت در دوره‌ی ما همواره به عنوان امری تلقی گشته است که طی آن، یک مدرس غالب و مسلط، با انتخاب یک روش ظاهراً مناسب، سعی در انتقال اطلاعات از خویشتن به جمعی ناهمگن و احتمالاً نا مطلع را داشته است و این امر با وجود سادگی ظاهری از مسائل و معضلات قابل ملاحظه‌ای برخوردار است. در واقع می‌توان اذعان داشت که از جمله عوامل بازدارنده و موانع یادگیری از دیدگاه فراگیران یک روش تدریس تحمیلی و نامناسب و دیگر وجود معلم ناآگاه است.

جی سیوین^۳ و کچالا^۴ (Ji Siven³ & Kachala⁴)، در پژوهشی با عنوان: «اثر فناوری بر یادگیری و پیشرفت در تمام حیطه‌های یادگیری و همه‌ی گروه‌های سنتی فراگیرندگان» در بین دویست و نوزده نفر از فراگیران انجام داد، به این یافته‌ها رسید؛ دانش آموزان در محیط‌های غنی تکنولوژیکی از طریق آموزش با فناوری سطح بالا، پیشرفت فزاینده‌ای در دوره‌ی پیش دبستانی داشته‌اند. بیکر^۵، گیره‌ارت^۶ و هرمن^۷ (Biker⁵, Girhart⁶, & Herman⁷)، در پژوهشی با عنوان: «اثر متقابل فناوری‌ها بر تدریس و یادگیری» در بین دانش‌آموزان پنج مدرسه انجام داد، به این یافته‌ها رسید؛ کاربرد فناوری‌های جدید در این کلاس‌ها، اثر مثبتی بر

- Richardz¹

- Rajerz²

- Ji Siven³

- Kachala⁴

- Biker⁵

- Girhart⁶

- Herman⁷

نگرش دانش‌آموزان داشت و به تغییر شیوه‌های تدریس در جهت مشارکت، کار گروهی بیشتر و سخنرانی کمتر معلم در کلاس منجر شد. فینو کیارو^۱ (Finokiyaro) در پژوهشی با عنوان: «نقش فناوری و رایانه در کاهش ضعف‌های روش تدریس زبان‌آموزی» به این نتیجه رسیده است؛ زبان‌آموزی بایستی، الزاماً توأم با تکرار ساختارها، تشخیص آواها و به کارگیری واژگان باشد. رایانه با برنامه‌های تقریباً هدفمند، به ارائه‌ی تمرین‌های لازم در هر سه زمینه پرداختند و برخی از نقطه ضعف‌ها و کاستی‌های کلاس‌های سنتی و معلم محور را، رفع نموده است. ضمن این که این برنامه از خطاهای مدرس در زمینه‌های متفاوت مصون بوده و از ارائه‌ی یک الگو به دفعات متعدد و بی‌شمار دچار کسالت و خستگی نمی‌شود. مک کارتی^۲ (Mak karti) در پژوهشی با عنوان: «امتیازات رایانه در تدریس» به این نتیجه رسیده است؛ از جمله مهم‌ترین امتیازات رایانه در این زمینه: نظم بی‌نظیر، حجم نامحدود مطالب، رتبه‌بندی و نمره‌گذاری فعالیت‌ها به صورت نسبتاً عینی، و ذخیره‌ی فعالیت‌ها می‌باشد. در حالی که همین فعالیت‌ها در کلاس و به صورت جمعی، باعث کسالت و خستگی جمعی از فراگیران شده و خصوصاً در بالغین، توأم با نارضایتی بوده است (ریورز^۳، Riverz).

هدف کلی از انجام پژوهش، شناخت و آگاهی از تاثیر میزان استفاده از فناوری IT, ICT در بهبود فرایند آموزشی درس قرآن در مدارس دوره‌ی ابتدایی شهرستان گنبد کاووس بوده است. در راستای هدف کلی فوق، مهم‌ترین اهداف جزئی پژوهش به شرح ذیل بیان شده است:

- بررسی رابطه‌ی بین میزان استفاده از فناوری و کاربرد روش‌های فعال تدریس توسط معلمان در درس قرآن دوره‌ی ابتدایی.

تأثیر میزان استفاده از فناوری IT,ICT در بهبود ...

- بررسی رابطه‌ی بین میزان استفاده از فناوری و میزان پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در درس قرآن دوره‌ی ابتدایی.

- بررسی رابطه‌ی بین میزان استفاده از فناوری و میزان بهبود فرایند آموزشی دانش‌آموزان در درس قرآن دوره‌ی ابتدایی.

سؤالات پژوهش عبارتند از: آیا استفاده از فناوری IT,ICT موجب بهبود فرایند آموزشی در درس قرآن دوره‌ی ابتدایی می‌شود؟ و سؤالات فرعی پژوهش:

- آیا از نظر معلمان، استفاده از فناوری IT,ICT در بهبود فرایند آموزشی در درس قرآن دوره‌ی ابتدایی مؤثر بوده است؟

- آیا به نظر معلمان، استفاده از فناوری IT,ICT در صورت مشارکت فعال دانش‌آموزان تأثیر بیشتری در فرایند تدریس قرآن دارد؟

- آیا از نظر معلمان، بین میزان استفاده از فناوری IT,ICT و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در درس قرآن رابطه وجود دارد؟

روش:

پژوهش حاضر در حیطه‌ی تحقیقات کاربردی و از نوع میدانی بوده، یعنی جهت نوشتن کلیات، پیشینه‌ی داخلی و خارجی از نوع مطالعه‌ی کتابخانه‌ای، اما برای جمع‌آوری اطلاعات مربوط به داده‌های پژوهشی و حجم نمونه از روش میدانی استفاده شده، زیرا نتایج آن فقط به جامعه‌ی مورد مطالعه قابل تعمیم است و از ابزار میدانی برای جمع‌آوری داده‌ها استفاده گردیده است. روش پژوهش توصیفی و از نوع پیمایشی بوده، زیرا پژوهشگر اندازه‌ی متغیرها را تغییر نداده و فقط اندازه‌های مختلف و موجود آن‌ها را توصیف و مورد بررسی پیمایشی قرار داده است.

جامعه‌ی آماری این پژوهش شامل کلیه‌ی معلمان مدارس ابتدایی شهرستان گنبد کاووس که در سال تحصیلی ۱۳۹۵-۱۳۹۶ در این شهرستان در شغل معلمی اشتغال به کار بوده‌اند که تعداد آن‌ها با توجه به استعلام از

مرکز آمار و بودجه‌ی آموزش و پرورش شهرستان گنبد کاووس، هزار و صد و چهل و شش نفر بوده است. بر اساس جمعیت جامعه‌ی آماری و مشخص بودن تعداد با استفاده از فرمول کوکران حجم نمونه در سطح اطمینان 95٪¹ و با میزان دقت 5٪² برای انجام این پژوهش سیصد نفر (صد و بیست و نه نفر شهری و صد و هفتاد و یک نفر روستایی) تعیین گردیده است. برای نمونه‌گیری از جامعه‌ی آماری با مشخصات فوق از شیوه‌ی نمونه‌گیری تصادفی استفاده شده است.

ابزار پژوهش، پرسشنامه‌ی محقق ساخته‌ای که حاوی سی و یک سؤال و از سه قسمت: سؤالات مربوط به اطلاعات عمومی پاسخگویان (از قبیل سن، جنس، تحصیلات، سابقه‌ی خدمت و...)، سؤالات کمی و سؤالات مربوط به متغیرهای پژوهش بر حسب طیف طبقه‌بندی لیکرت (پنج گزینه‌ای) در نظر گرفته شده بود. برای تعیین روایی¹ محتوای آزمون از قضاوت متخصصان و برای تعیین پایایی² یک اجرای آزمایشی بر روی سی نفر از معلمان مدارس شهرستان گنبد کاووس که در جامعه‌ی آماری مورد نظر قرار داشتند، انجام گرفته است. ضریب پایایی این پرسشنامه از طرق مختلف محاسبه گردیده که از طریق آلفای کرونباخ این ضریب برابر $\alpha = 0.87$ بوده که ضریب بالا و قابل قبول است.

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از محاسبات آمار توصیفی (محاسبه‌ی فراوانی، فراوانی درصدی، جداول و...) و آمار استنباطی (آزمون خی-دو) استفاده شده است. انجام محاسبات فوق و تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از طریق نرم افزار SPSS صورت گرفته است.

یافته‌ها:

¹ - Validity

² - Reliability

تأثیر میزان استفاده از فناوری IT,ICT در بهبود ...

کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات در تدریس و فرایند یادگیری دانش‌آموزان و رابطه‌ی آن‌ها با بهبود فرایند آموزشی درس قرآن، پیشرفت تحصیلی و افزایش مشارکت فعال دانش‌آموزان در کلاس، و نیز برخی از دیدگاه‌ها و نظرات معلمان در خصوص کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات، موانع و مشکلات کاربرد آن‌ها و نیز نقش فناوری اطلاعات در بهبود آموزش و مشارکت جویی دانش‌آموزان دارند مورد بررسی آماری قرار گرفت که اطلاعات به دست آمده به قرار زیر می‌باشد.

سؤال اول: آیا از نظر معلمان، استفاده از فناوری IT,ICT در بهبود فرایند آموزشی درس قرآن دوره‌ی ابتدایی مؤثر بوده است؟

جدول 1: محاسبات آماری آزمون سؤال پژوهشی اول

جمع کل	بهبود فرایند آموزشی در درس قرآن					خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد
	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد					
14	3	0	3	2	6	استفاده از فناوری در قرآن				
27	2	13	0	5	7					
51	0	1	11	13	26					
103	5	8	6	37	47					
105	0	11	18	41	35					
300	10	33	38	98	121					

مقدار	درجه آزادی	سطح معنی داری
84/530	16	0/000
74/057	16	0/000
4/750	1	0/029
300		

با توجه به محاسبات انجام شده و نتایج حاصل از آزمون سؤال پژوهشی نشان می‌دهد که؛ کای اسکور (خی دو) محاسبه شده (84/530) از کای اسکور (خی دو) جدول (13/277) در سطح اطمینان نود و نه درصد و با

پژوهشنامه تربیتی

احتمال خطای یک درصد بیشتر می‌باشد. بنابراین می‌توان گفت که: بین استفاده از فناوری IT, ICT و بهبود فرایند آموزشی درس قرآن دوره ابتدایی رابطه‌ی معنی‌داری وجود دارد به عبارت دیگر استفاده‌ی بیشتر از فناوری IT, ICT توسط معلمان در هنگام تدریس، منجر به بهبود فرایند آموزشی و شرایط یاددهی - یادگیری کلاس خواهد شد.

سؤال دوم: آیا به نظر معلمان، استفاده از فناوری IT, ICT در صورت مشارکت فعال دانش‌آموزان تأثیر بیشتری در فرایند تدریس قرآن دوره ابتدایی دارد؟

جدول 2: محاسبات آماری آزمون سؤال پژوهشی دوم

جمع کل	فناوری و مشارکت فعال دانش‌آموزان در فرایند تدریس قرآن						
	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم		
14	0	4	0	7	3	خیلی کم	استفاده از فناوری در قرآن
27	0	9	18	0	0	کم	
51	3	21	9	12	6	متوسط	
103	21	30	43	9	0	زیاد	
105	11	29	23	28	14	خیلی زیاد	
300	35	93	93	56	23	جمع کل	

سطح معنی داری	درجه آزادی	مقدار	
0/000	16	81/393	ضریب خی دو
0/000	16	98/616	نسبت مشابَهت
0/661	1	0/192	همبستگی سطر به سطر
		300	تعداد موارد

باعنایت به محاسبات انجام شده و نتایج حاصل از آزمون سؤال پژوهشی نشان می‌دهد که؛ کای اسکوتر محاسبه شده (81/393) از کای اسکوتر جدول (13/277) در سطح اطمینان نود و نه درصد و با احتمال خطای یک درصد بیشتر می‌باشد. بنابراین می‌توان گفت که: استفاده از فناوری IT, ICT در صورت مشارکت فعال دانش‌آموزان تأثیر بیشتری در فرایند

تاثیر میزان استفاده از فناوری IT,ICT در بهبود ...

تدریس قرآن دارد. لذا کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات منجر به مشارکت فعال دانش‌آموزان در فرایند تدریس می‌گردد و باعث بهبود فرایند یادگیری دانش‌آموزان در درس قرآن خواهد شد.

سؤال سوم: آیا از نظر معلمان، بین میزان استفاده از فناوری IT,ICT و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در درس قرآن رابطه وجود دارد؟

جدول 3: محاسبات آماری آزمون سؤال پژوهشی سوم

جمع کل	فناوری و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در درس قرآن					خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد
	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد					
42	0	18	0	9	15	خیلی کم	استفاده از فناوری در درس قرآن			
41	1	9	11	3	17	کم				
59	8	0	15	7	29	متوسط				
114	0	5	10	61	38	زیاد				
44	0	0	0	0	44	خیلی زیاد				
300	9	32	36	80	143	جمع کل				

مقدار	درجه آزادی	سطح معنی داری
201/936	16	0/000
200/179	16	0/000
40/687	1	0/000
300		تعداد موارد

با توجه به محاسبات انجام شده و نتایج حاصل از آزمون سؤال پژوهشی نشان می‌دهد که؛ کای اسکور محاسبه شده (201/936) از کای اسکور جدول (13/277) در سطح اطمینان نود و نه درصد و با احتمال خطای یک درصد بیشتر می‌باشد. بنابراین می‌توان گفت که؛ بین میزان استفاده از فناوری IT,ICT و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در درس قرآن رابطه‌ی معنی‌داری وجود دارد، به عبارت دیگر استفاده‌ی بیشتر از فناوری اطلاعات و ارتباطات در فرایند تدریس، بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در درس قرآن نیز افزوده خواهد شد.

بحث و نتیجه گیری:

با توجه به آزمون سؤال‌ها و تجزیه و تحلیل داده‌ها نتایج پژوهش به شرح زیر ارائه و بحث می‌گردد: بر اساس محاسبه‌ی خی دو مشخص شد که؛ بین استفاده از فناوری IT,ICT و بهبود فرایند آموزشی درس قرآن دوره‌ی ابتدایی رابطه‌ی معنی‌داری وجود دارد به عبارت دیگر استفاده‌ی بیشتر از فناوری IT,ICT توسط معلمان در هنگام تدریس، منجر به بهبود فرایند آموزشی و شرایط یاددهی - یادگیری کلاس خواهد شد. با توجه به نتایج پژوهش‌های سیف، بیلر که به شرایط و محیط یادگیری اشاره دارد و در آن به نقش معلم در فراهم کردن زمینه‌ها و محیط مناسب یادگیری تأکید کرده و نتیجه گرفته است که کاربرد فناوری نوین نیازمند فراهم بودن محیط مناسب یادگیری است تا بر بهبود فرایند آموزش تأثیر مثبت داشته باشد. در این خصوص مطالعات اندیشمندان دیگری از جمله صادقان، تاج‌الدینی، زمانی، مندل و سوزان نیز اشاراتی به این موضوع داشته است.

با توجه به محاسبه‌ی خی دو و تأیید مثبت این سؤال می‌توان نتیجه گرفت که؛ استفاده از فناوری IT,ICT در صورت مشارکت فعال دانش‌آموزان تأثیر بیشتری در فرایند تدریس قرآن دارد. لذا کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات منجر به مشارکت فعال دانش‌آموزان در فرایند تدریس می‌گردد و باعث بهبود فرایند یادگیری دانش‌آموزان در درس قرآن خواهد شد. این نتیجه در پژوهش‌های بیکر، گیرهارت و هرمن (1994) نیز مورد تأیید قرار گرفته است. بنابراین این محققین با اشاره به آموزش و پرورش پیشرفته به نقش فعال دانش‌آموز در فرایند یادگیری تأکید کرده‌اند و در این خصوص به رسانه‌های نوین در آموزش پرداخته و نتیجه‌گیری می‌نمایند که این رسانه‌ها باعث بهبود فرایند آموزش می‌شود.

با توجه به محاسبه‌ی خی دو و نتایج حاصل از بررسی میدانی می‌توان گفت که؛ بین استفاده از فناوری IT,ICT و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در

درس قرآن رابطه‌ی معنی‌داری وجود دارد، به عبارت دیگر استفاده‌ی بیشتر از فناوری اطلاعات و ارتباطات در فرایند تدریس، برپیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در درس قرآن نیز افزوده خواهد شد. با توجه به نتایج پژوهش جی سیوین وکاجالا (1997)، با عنوان: «اثر فناوری بر یادگیری و پیشرفت در تمام حیطه‌های یادگیری و همه‌ی گروه‌های سنّی فراگیرندگان» در بین دویست و نوزده نفر از فراگیران، به این یافته‌ها رسید که دانش‌آموزان در محیط‌های غنی تکنولوژیکی از طریق آموزش با فناوری سطح بالا، پیشرفت فزاینده‌ای در دوره‌ی پیش دبستانی داشته‌اند. دانش‌آموزان در محیط‌های غنی تکنولوژیکی، در تمام حوزه‌های اصلی موضوعی اثرات مثبت محیط را برپیشرفت تحصیلی خود تجربه کرده‌اند. وقتی از رایانه‌ها برای آموزش استفاده شد، نگرش‌های دانش‌آموزان درباره‌ی یادگیری و خود پنداره‌شان به گونه‌ای یکسان بهبود یافت. این نتیجه در پژوهش‌های گیره‌ارت، هرمن، صادقیان و... نیز بیان شده است. این نتیجه در تحقیقات فینو کیارو، مک کارتی نیز بیان شده است. با توجه به نتایج آزمون سؤالات، در مجموع می‌توان گفت که؛ استفاده از فناوری نوین اطلاعات و ارتباطات منجر به فعال سازی فرایند یاددهی و یادگیری در کلاس شده و این امر موجب بهبود فرایند آموزش و در نهایت منجر به پیشرفت تحصیلی بهتر دانش‌آموزان در درس قرآن دوره‌ی ابتدایی خواهد شد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

کتابنامه:

-آموزگار، محمد و عباسپور، ابوالقاسم، (ع.ق.ک.ا). نرم افزار روش تدریس مبتنی بر IT. مشهد: سازمان آموزش و پرورش خراسان رضوی، کارشناسی تکنولوژی و گروه‌های آموزش متوسطه..

-بیلر، رابرت، (ع.ق.ک.ا). کاربرد روانشناسی در آموزش. مترجم پروین کدیور، تهران: مرکز نشر دانشگاهی.

-پیری، موسی، (ع.ق.ک.ا). موانع بهره‌گیری از فناوری در فرآیند یاددهی و یادگیری، ماهنامه ی رشد تکنولوژی آموزشی، شماره ۷۰، اردیبهشت ماه .

-جلالی، علی‌اکبر، (ع.ق.ک.ا). فناوری ارتباطات و اطلاعات در آموزش و پرورش سایر کشورهای دنیا، تهران: آبیژ، انجمن برنامه‌ریزی درسی ایران. زمانی، بی‌بی عشرت، (ع.ق.ک.ا). یاددهی و یادگیری مهارت فناوری اطلاعات در برنامه ی درسی، فصل نامه‌ی کتاب، شماره ی اول، دوره ی شانزدهم.

-زمانی، بی‌بی عشرت وافخمی، علی، (ع.ق.ک.ا). قابلیت فناوری در فرایند تدریس. ماهنامه رشد تکنولوژی، شماره ی ۷۰، مهرماه.

-شعبانی، حسن، (ع.ق.ک.ا). مهارت های آموزشی و پرورشی (جلد اول) روش‌ها و فنون تدریس. تهران: سمت
-صدیق، عیسی (ع.ق.ک.ا). روش‌های نوین در آموزش و پرورش، چاپ شانزدهم، تهران.

-عبادی، رحیم، (ع.ق.ک.ا). فناوری اطلاعات و آموزش و پرورش. تهران: موسسه‌ی فرهنگی منادی تربیت، چاپ اول.

-فردانش، هاشم، (ع.ق.ک.ا). مبانی نظری تکنولوژی آموزشی، انتشارات سمت .

-فضلی‌خانی، منوچهر، (ع.ق.ک.ا). راهنمای عملی روش‌های مشارکتی و فعال در فرایند تدریس. تهران: مؤسسه ی فرهنگی منادی تربیت، چاپ اول.

-گودرزی، فرزانه، (فایل تصویری). سلسله مباحثی در تکنولوژی آموزشی. دفتر اول، تهران: انتشارات انیس.

-محبی، عظیم، (فایل تصویری). فرایند یاددهی - یادگیری در مدارس. تهران: انتشارات همشهری.

-منادی، مرتضی، (فایل تصویری). درآمد جامعه شناختی بر جامعه پذیری. تهران: جیحون

-ونتلینگ، تیم، (فایل تصویری). برنامه ریزی برای آموزش اثربخش. ترجمه محمد چندری. تهران: دانشگاه تربیت مدرس.

- هوشمند، مهرداد، (فایل تصویری). نقش محیط در یادگیری. ماهنامه رشد معلم انتشارات آموزش و پرورش، اسفندماه.

-Riwerz. (1981). Handbook of ethological methods. New York: Garland, STPM Press.

-Siwen, j. (1997). Validation in enquiry-guided research: The role of exemplars in narrative studies. Harvard Educational Review, 60, 415-442.

-Girhart (1994). A treatise on social theory: Vol 1. The methodology of social theory. Cambridge: Cambridge University Press.

-Makkarti (1994). Validity in image based research: An elaborated illustration of the issues. British Educational Research Journal, 235, 661-673.

-Wainer, H., & Braun, H. I. (1995). Test validity. Hilldale, NJ: Lawrence Earlbaum Associates.

-Herman,(1995). On seeking--and rejecting--validity in qualitative research. In E. W. Eisner & A. Peshkin (Eds.), Qualitative inquiry in education: The continuing debate (pp. 121-152). New York: Teachers College Press.

-<http://www.handong.edu/english/introduction/globalization.asp> .

-[http://www.safety.ngfl.gov.uk/schools/glossary.php3?mode=kw & GL = 43](http://www.safety.ngfl.gov.uk/schools/glossary.php3?mode=kw&GL=43)

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی